name ook belangrijke informatie op voor vogelwerkgroepen, gemeenten en andere partijen. De MUS-gegevens worden door Vogelbescherming Nederland gebruikt om beschermingsmaatregelen voor stadsvogels beter af te kunnen stemmen op de lokale situatie in gemeenten. In 2009 is zij begonnen met het aanstellen van vrijwillige Stadsvogelwachten, die de lokale ontwikkelingen met betrekking tot de vogelstand in de gaten houden en waar nodig aan de bel trekken (Aarts, 2009). Voor Amsterdam vervult Hanna Hirsch deze functie.

Inmiddels is het vijfde jaar van het nationale stadsvogelmeetnet alweer achter de rug. In het volgende nummer wil ik de resultaten van 2010 presenteren. Van 2011 zijn waarschijnlijk nog niet alle gegevens binnen. Graag roep ik de MUS-tellers op hun gegevens alsnog in te voeren op sovon.nl, mocht dat nog niet gebeurd zijn. Reeds een aantal stadsvogeltellers telt zijn of haar MUS-route in de winter als PTT-route. Deze telling vindt plaats op één dag in de tweede helft van december. Meer informatie en een beknopte handleiding staan op de website van SOVON, of mail met Jan Schoppers, mus@sovon.nl.

Er zijn nog veel postcodegebieden waar geteld kan worden. Door de huidige geringe dekking van de postcodes in de Amsterdamse regio blijft een groot gebied onderbelicht, met name de binnenstedelijke gebieden. Terwijl deze gebieden juist de 'doelgroep' vormen. Je kunt je opgeven via de website van SOVON. De eerste telperiode loopt van 1-30 april; dus ruim op tijd om je op te geven voor 2012!
Omdat MUS een monitoringmeetnet is, is het van belang dat tellers proberen hun eigen gebied zo lang mogelijk te blijven tellen. Moeilijk kan dat niet zijn; MUS is eenvoudig van opzet. Mocht je onverhoopt een gebied niet meer kunnen of willen tellen, probeer dan een opvolger te vinden. Dit kan ook via de Commissie Veldwerk van de Vogelwerkgroep Amsterdam.

Dank Met dank aan Jan Schoppers van SOVON voor het ter beschikking stellen van de telgegevens, en uiteraard aan alle MUS-tellers.

Literatuur

Aarts, B. 2009. Meetnet Urbane Soorten (MUS). Nieuwsbrief voorjaar 2009. SOVON.
De Bruin, E. 2008. MUS-sen in Groot-Amsterdam. De Gierzwaluw jg. 46 (2): 11-17.
De Bruin, E. 2009. Resultaten MUS-project 2008. De Gierzwaluw jg. 47 (4): 21-29.
Van Groen, F. 2010. Broedvogelinventarisaties in 2009. De Gierzwaluw jg. 47 (4): 10-20.
Van Kleunen, A. 2011. Broedvogelmonitoring Zoete Rijkswateren 2009. pp. 32-37. In: Boele A., Van Bruggen J., Van Dijk A.J., Hustings F., Vergeer J.-W. & Plate C.L. 2011. Broedvogels in Nederland in 2009. SOVON-monitoringrapport 2010/01. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
Schoppers, J. 2010. Meetnet Urbane Soorten (MUS). Nieuwsbrief maart 2010. SOVON.
SOVON Vogelonderzoek Nederland. 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey-Nederland, Leiden.
Van Turnhout C. & Van Diek H. 2007. Handleiding MUS (Meetnet Urbane Soorten). SOVON.

FOTO: FRED KLOOTWIJK, ringmussen, uitdammerdijk, 3-09-2011

Euro Birdwatch 2011

Frank van Groen

Euro Birdwatch is een evenement rond de vogeltrek dat door Birdlife International wordt georganiseerd. Tijdens dit unieke evenement worden op hetzelfde moment in 37 Europese landen (trek)vogels geteld. De meeste Europese Birdlife-partners doen mee. Vogelbescherming Nederland verzorgt de organisatie in Nederland.
In 2011 vond dit plaats op zondag 2 oktober. In Nederland deden deze keer rond de 100 vogelwerkgroepen mee die samen zo'n 150 telposten inrichtten. Hieronder waren verschillende vaste telposten die zijn aangesloten bij de website trektellen.nl.
In het totaal deden op drie verschillende telposten een recordaantal van 22 leden van de Vogelwerkgroep Amsterdam mee aan de Euro Birdwatch,. Acht mensen telden bij Polder IJdoorn (Keesjan van Bergeijk, Maarten Mooij, Frank van Groen, Zweitse Scheeringa, Evert Pellenkoft, Rinus Nieuwstad, Manuel Segond van Blanchet en Clarien van den Winkel). Op de vaste telpost op de Vijfhoek stonden twaalf mensen (Guus van Duin, Willem van der Waal, Roely Bos, Frank Visbeen, Christian Kooij, Merijn van Leeuwen, Martijn Voorvelt, Edial Dekker, Rob Baars, Michael Spaan, Auke en Cyril Jansen) en in de Aetsveldsche Polder telden Ellen de Bruin en Ricardo van Dijk.

FOTO: ROELY BOS, vijfhoek

Gaai

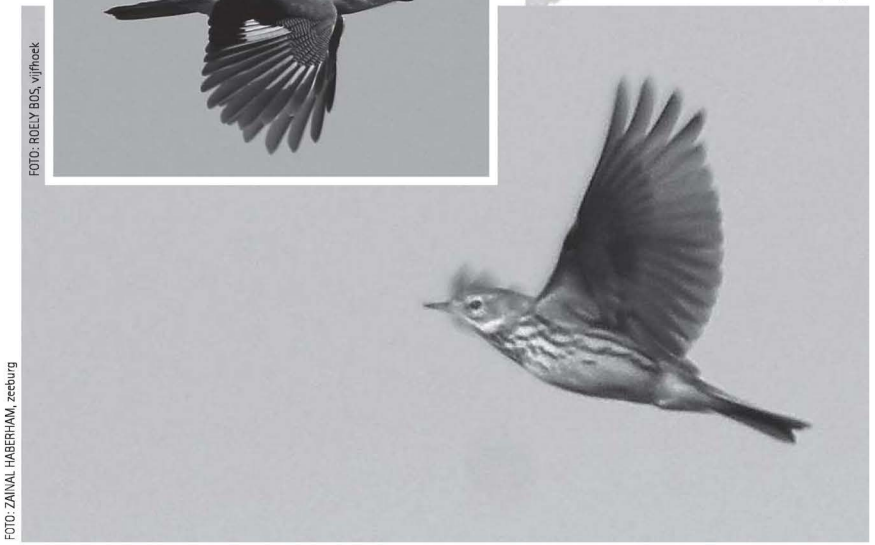

FOTO: ZAINAL HABERHAM, zeeburg

Graspieper

Tabel 1 - De getelde aantallen per soort per telpost (tot 13.00 uur)

	Polder IJdoorn	Vijfhoek	Aetsveldsche Polder	Totaal		Polder IJdoorn	Vijfhoek	Aetsveldsche Polder	Totaal
Aalscholver	44	537	141	722	Turkse Tortel	4	1	1	6
Grote Zilverreiger	1	2	5	8	Halsbandparkiet		7	1	8
Blauwe Reiger	3	8		11	Grote Bonte Specht		6		6
Ooievaar			2	2	Kleine Bonte Specht			1	1
Knobbelzwaan		2		2	Veldleeuwerik	12	3	111	126
Kolgans	26	87	80	193	Boerenzwaluw	25	8	3	36
Grauwe Gans	106	253	51	410	Huiszwaluw	3			3
Brandgans			3	3	Boompieper			2	2
Nijlgans	11			11	Graspieper	562	635	1943	3140
Smient	79	425	5	509	Gele Kwikstaart		1		1
Krakeend	15	24		39	Grote Gele Kwikstaart	2	1	2	5
Wintertaling		11		11	Witte Kwikstaart	32	6	29	67
Wilde Eend	43	3		46	Heggenmus	6	35		41
Pijlstaart	1	6		7	Merel	19	25		44
Slobeend		65		65	Zanglijster	14	108	20	142
Tafeleend		115		115	Koperwiek		11	2	13
Kuifeend	34	49		83	Zwartkop		2		2
Bruine Kiekendief		2		2	Tjiftjaf		6		6
Sperwer	1	5	2	8	Baardman		18		18
Buizerd		3		3	Pimpelmees	12	19		31
Torenvalk		2	1	3	Koolmees	6	6		12
Smelleken		2		2	Gaai		1		1
Boomvalk			1	1	Ekster		8		8
Bontbekplevier	1			1	Kauw	16	4	4	24
Goudplevier	10	1	11	22	Zwarte Kraai	3	33	1	37
Kievit		327	22	349	Spreeuw	77	80	57	214
Bonte Strandloper	4			4	Ringmus	6	11	23	40
Watersnip	103	56	58	217	Vink	46	137	22	205
Wulp	1			1	Keep	3		1	4
Zwarte Ruiter	1			1	Groenling	21	8	4	33
Tureluur	1			1	Putter	6			6
Kokmeeuw	217	85	134	436	Sijs		5	2	7
Stormmeeuw	7	2	7	16	Kneu	127	39	100	266
Kleine Mantelmeeuw	5	2	1	8	Goudvink		1		1
Zilvermeeuw	8	8	4	20	Geelgors		1	1	2
Grote Mantelmeeuw	1	2	1	4	Rietgors	36	22	13	71
Stadsduif	1			1					
Holenduif	43	2	9	54	**aantal individuen**	**1910**	**3455**	**2923**	**8288**
Houtduif	105	121	42	268	**aantal soorten**	**49**	**60**	**42**	**75**

Tabel 2 - Top tien voor de drie Amsterdamse telposten

	Polder IJdoorn	aantal		Vijfhoek	aantal		Aetsveldsche Polder	aantal
1	Graspieper	562	1	Graspieper	642	1	Graspieper	2212
2	Kokmeeuw	217	2	Aalscholver	537	2	Veldleeuwerik	197
3	Kneu	127	3	Smient	446	3	Kolgans	183
4	Grauwe Gans	106	4	Kievit	327	4	Aalscholver	143
5	Houtduif	105	5	Grauwe Gans	258	5	Kneu	135
6	Watersnip	103	6	Vink	156	6	Kokmeeuw	134
7	Smient	79	7	Houtduif	121	7	Spreeuw	114
8	Spreeuw	77	8	Tafeleend	119	8	Watersnip	58
9	Vink	46	9	Zanglijster	108	9	Grauwe Gans	53
10	Aalscholver	44	10	Kokmeeuw	91	10	Houtduif	51

Tabel 3 - Het getelde aantal vogels per uur per telpost

telpost	7:15-8:00	8:00-9:00	9:00-10:00	10:00-11:00	11:00-12:00	12:00-13:00
Polder IJdoorn	232	615	449	360	186	68
Vijfhoek	125	1152	710	750	626	88
Aetsveldsche Polder	42	336	566	947	470	562
totaal	**399**	**2103**	**1725**	**2057**	**1282**	**718**

Tabel 4 - Top tien in 2011 in Nederland en Amsterdam

	Nederland	aantal		Amsterdam	aantal	% van landelijk
1	Spreeuw	72.325	1	Graspieper	3416	13,2
2	Graspieper	25.785	2	Aalscholver	724	13,5
3	Vink	24.026	3	Smient	530	
4	Grauwe Gans	12.549	4	Kokmeeuw	442	4,8
5	Kievit	10.642	5	Grauwe Gans	417	3,3
6	Kokmeeuw	9.273	6	Kievit	349	3,3
7	Zanglijster	5.769	7	Kneu	301	6,2
8	Aalscholver	5.375	8	Kolgans	300	5,6
9	Kolgans	5.364	9	Houtduif	277	
10	Kneu	4.877	10	Spreeuw	271	0,4

FOTO: FERRY DUTSCHER, a2, 13-11-2011

De Graspieper is trekvogel nummer 1

De Euro Birdwatch is mede bedoeld om meer mensen te interesseren voor vogels kijken, tellen en beschermen. Daartoe benadert Vogelbescherming diverse media en stuurt ze soms door naar vogelwerkgroepen. Op die manier kwam de Vogelwerkgroep Amsterdam life in de uitzending van het programma 'Vroege Vogels' op Radio 1. De volgende ochtend werd een item uitgezonden op Radio Noord-Holland. In dit laatste programma figureerde prominent een tijdens de telling ontdekte Roerdomp in Polder IJdoorn.

Het weer op 2 oktober In onze regio was aanvankelijk sprake van wat ochtendmist. Dat gaf een mooie sfeer. Al snel brak de zon door. Het werd warm voor de tijd van het jaar. De temperatuur bereikte waarden boven de 20 graden. De wind was zuid- tot zuidwestelijk, zwak tot matig. In het herkomstgebied van de meeste van onze trekvogels, Scandinavië, waren de omstandigheden voor trekvogels de dagen voorafgaande aan de Euro Birdwatch heel goed, vergelijkbaar met het mooie weer op de dagen voorafgaande aan de telling in Nederland.
Het weer op de Euro Birdwatch was, net als de voorafgaande week, voor veel trekvogels ideaal door niet al teveel tegenwind, heldere nachten en prachtig weer overdag. Dit zijn voor de trektellende vogelaars echter minder goede omstandigheden. Door het mooie weer (en een zacht rugwindje) vliegen veel vogels erg hoog en zijn daardoor moeilijk te horen of te zien, en dus lastig te tellen. Door het prachtige weer was het voor de mensen op de telposten in ieder geval wel aangenaam vertoeven in het veld.

Methode Tijdens trektellingen worden alleen vogels genoteerd waarvan het aannemelijk is dat ze daadwerkelijk op trek zijn. Zo worden heen en weer vliegende Gaaien, vaak met eikels in hun snavel, niet genoteerd. Ook vogels die waarschijnlijk van een slaapplaats komen en lokaal vliegverkeer, zoals bijvoorbeeld veelvuldig heen en weer vliegende Grauwe Ganzen in Waterland, worden niet meegeteld. De tellers kennen de lokale situatie goed zodat dit soort verplaatsingen over het algemeen niet op de trektellijsten zijn genoteerd. De telling begon op alledrie de telposten in de regio Amsterdam op 7:15, ongeveer een half uur voor zonsopgang. In Polder IJdoorn werd gestopt met tellen om 13:00 uur, op de Vijfhoek een uur later en in de Aetsveldsche Polder wist men het trektellen vol te houden tot 15:00 uur. Per klokuur werd van de overtrekkende vogels het aantal bijgehouden.

Resultaten regio Amsterdam In het totaal werden 75 soorten op de trektellijsten genoteerd. De Vijfhoek was het soortenrijkst, met 60 soorten, gevolgd door Polder IJdoorn (49) en de Aetsveldsche Polder (44).
In Tabel 1 staan de getelde aantallen per soort vermeld voor de drie telposten. Om de aantallen met elkaar te kunnen vergelijken zijn alleen de vogels die tot 13:00 zijn geteld in de tabel opgenomen. Op de Vijfhoek werden na dit tijdstip nog 70 vogels geteld, in de Aetsveldsche Polder nog 580 (totaaloverzichten van deze twee telposten zijn te vinden op trektellen.nl).

Negen soorten werden alleen in Polder IJdoorn genoteerd: Nijlgans, Bontbekplevier, Bonte Strandloper, Wulp, Zwarte Ruiter, Tureluur, Stadsduif, Huiszwaluw en Putter. Maar liefst dertien soorten vlogen alleen op de Vijfhoek langs: Knobbelzwaan, Wintertaling, Slobeend, Tafeleend, Bruine Kiekendief, Smelleken, Grote Bonte Specht, Zwartkop, Tjiftjaf, Baardman, Gaai, Ekster en Goudvink. Trektelpost Aetsveldsche Polder kende vijf unieke soorten: Ooievaar, Brandgans, Boomvalk, Kleine Bonte Specht en Boompieper.
Krenten in de pap en soorten met leuke aantallen waren vijf Grote Zilverreigers, twee Ooievaars, een Kleine Bonte Specht, 1943 Graspiepers, 111 Veldleeuweriken en een Geelgors in de Aetsveldsche Polder. Vermeldenswaardig over trektelpost Vijfhoek waren twee Smellekens, 425 Smienten en 65 Slobeenden, 108 Zanglijsters, 18 Baardmannen en ook een Geelgors. Leuk in Polder IJdoorn waren 103 Watersnippen en 127 Kneuen. Twee late Gele Kwikstaarten zijn opvallend te noemen, één over de Vijfhoek en één over de Aetsveldsche Polder (na 13:00 uur).

Voor de drie telposten is de Top tien weergegeven in Tabel 2. Op nummer 1 staat op alledrie de telposten overduidelijk de Graspieper. Gezien de gunstige omstandigheden voor trek zullen buiten het zicht en het gehoor van de waarnemers nog veel meer Graspiepers zijn overgevlogen. Op alle telposten staan Aalscholver, Kokmeeuw, Grauwe Gans en Houtduif in de Top tien. Kneu, Watersnip, Smient, Spreeuw en Vink staan bij twee telposten in de Top tien. Alleen op de Vijfhoek staan Kievit, Tafeleend en Zanglijster in de Top tien. Unieke Top tien soorten in de Aetsveldsche Polder zijn Veldleeuwerik en Kolgans.
Voor een deel weerspiegelen deze aantallen de verschillende biotopen bij de telposten. Zo is

het grote aantal Zanglijsters bij de bosrijke Vijfhoek en het grote aantal Veldleeuweriken in de meer open Aetsveldsche Polder verklaarbaar. Opvallend is daarnaast het grote aantal Kneuen dat zowel in de Polder IJdoorn als in de Aetsveldsche Polder overvlogen, beide open gebieden. Over de meer besloten Vijfhoek vlogen slechts 36 Kneuen.
Daarnaast is sprake van verschillende trekbanen. Aangezien de meeste vogels richting het zuiden vlogen zal een groot deel van de vogels die in Polder IJdoorn zijn gezien over Noord-Holland gevlogen zijn terwijl de vogels die over de Vijfhoek en de Aetsveldsche Polder vlogen over meer oostelijke gebieden gevlogen moeten zijn.

In Tabel 3 wordt het getelde aantal vogels per uur weergegeven. Tijdens het tweede uur en het vierde uur werden het grootste aantal vogels genoteerd. Tussen de telposten zijn aanmerkelijke verschillen. In Polder IJdoorn en de Vijfhoek liep de trek na 12:00 uur duidelijk af. Het is daarom logisch dat men het op deze telposten na 13:00 uur, respectievelijk 14:00 uur voor gezien hield. In de Aetsveldsche Polder ging de trek ook na twaalven nog gewoon door (met 417 en 163 vogels na 13:00 uur). Zowel op trektelpost Polder IJdoorn als de Vijfhoek leverde het tweede uur duidelijk het meeste vogels op. In de Aetsveldsche Polder trokken tussen 10 en 11 de meeste vogels door, hetgeen vooral veroorzaakt werd doordat in dat uur 712 Graspiepers werden geteld.

Vergelijking resultaten met de rest van Nederland In Nederland als geheel werden op 2 oktober 2011 in totaal 226.911 vogels geteld, verdeeld over 199 soorten. In Tabel 4 staat de Top tien van Nederland afgezet tegen de Top tien van meest getelde vogels in de regio Amsterdam. De cijfers voor Amsterdam betreffen de aantallen van de drie telposten samen. Acht soorten uit de landelijke Top tien komen ook in die van Amsterdam voor. Soorten uit de Amsterdamse Top tien die in de landelijke Top ontbreken zijn Smient en Houtduif. Andersom komen in de landelijke Top tien Zanglijster en Vink voor. Van Graspieper en Aalscholver werd meer dan 10% van de in Nederland getelde aantallen in de regio Amsterdam geteld.

Naast trekvogels werden ter plaatse ook een aantal leuke soorten waargenomen. Zo zong bij telpost Vijfhoek een Cetti's Zanger en streek rond het middaguur in Polder IJdoorn een Roerdomp neer. Zowel in Polder IJdoorn als op de Vijfhoek werd een IJsvogel gezien.
Al met al was de Euro Birdwatch 2011 ook in de Amsterdamse regio een leuk evenement, met mooi weer, een record aantal deelnemers en publiciteit op de radio.

Literatuur

Ben van der J. & F. van Groen. Euro Birdwatch 2007. De Gierzwaluw jg. 45 (3): 16-18.

Ben van der J. & F. van Groen. World Birdwatch 2008. De Gierzwaluw jg. 46 (4): 24-25.

Bruin, de E. & F. van Groen. Euro Birdwatch 2009. De Gierzwaluw jg. 47 (3): 10-12.

Pieters, R. et al. Euro Birdwatch 2010. De Gierzwaluw jg. 48 (3): 25-26.

Waarnemingen juli-september 2011

Auke Jansen

Bijna twee jaar na de eerste Steppekiekendief in onze regio is de tweede waarneming een feit. Wederom werden er mooie foto's van gemaakt. Inmiddels is er al een derde waarneming, maar die komt in het volgende kwartaaloverzicht.
Velen konden genieten van Flamingo's en Reuzensterns, die langdurig op de Kinseldam verbleven. Eenmalig werden hier twee Lachsterns gezien.
Een Hop verbleef een dag in Amsterdam-Noord, en ook Woudaap, Duinpieper en Ortolaan mogen niet onvermeld blijven.

FOTO: WILLAM PRICE

Flamingo, IJdoorn, 3 september 2011

In het overzicht zijn de tellingen van het aantal broedparen van roofvogels door Nirk Zijlmans opgenomen. Het gaat hier steeds om het totaal van de gebieden Amsterdam-Noord, Vijfhoek en omgeving, Bloemendaler-, Gemeenschaps-, Overdiemer- en Diemerpolder, Waterland-Oost, Westpoort, Bretten en Groote IJpolder (omgeving De Kluut).

Zorg dat je waarnemingen van het laatste kwartaal van 2011 op 1 januari 2012 zijn ingevoerd op waarneming.nl.

Dodaars 15-9 Shell-terrein A'dam-N 1 ex. met pul; bijzondere broedlocatie (SK).
Geoorde Fuut 1-8 t/m 18-9 Haven Ballast max. 2 ex. (GvD, RBos, JB, HvO, MWe). 20-8 Kinselbaai 1 ex. (Theo Admiraal, Ruud Vlek, Arjen Hotting). 28-8 Gouwzee 1 ex. (NZ).
Roerdomp 2-7 t/m 26-7 Lutkemeerpolder 1 ex. (PT, JvB, RR, OG, HeB). 10-7, 5-9 A'dam-ZO 1 ex. over (PP, Jacob Sijtsma). 28-7 Zuiderwoude 1 ex. foer. (Francis Bakker).
Woudaap 9-7 t/m 20-7 Golfclub Olympus 1 m. ad.; gebied enkel toegankelijk voor golfers, dus slechts twee waarnemers (Rob de Haas, Alle de Wit).
Kleine Zilverreiger 17-7, 18-7 Lutkemeerpolder 1 ex. (HeB, RR). 31-7 Schinkelbos 1 ex. foer. (TD). 3-8 t/m 10-9 Kinseldam max. 3 ex. (velen). 10-8 t/m 29-9 Volgermeerpolder max. 3 ex. (MHu, EdB, RivD, NZ). 14-8 t/m 24-9 Polder IJdoorn max. 4 ex., slaapplaats (MvL, ED, FvG, Wiesje van der Steen). 29-9 Telpost Vijfhoek 1 ex. W (GvD, WvdW).
Grote Zilverreiger 2-8 Botshol 25 ex., slaapplaats (GvD). 29-9 Telpost Vijfhoek 17 ex. ZW (GvD, WvdW).
Blauwe Reiger 28-9 Telpost Vijfhoek 41 ex. over (GvD, MV, JV).